

ngv

Nederlandse
Genealogische
Vereniging

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Afdelingsfunctionarissen

Bestuur

Voorzitter:	Peter Dijs tel. 030–2201993	e-mail: voorzitter-aft@ngv.nl
Secretaris:	Gerrie Overweel	e-mail: secretaris-aft@ngv.nl
Penningmeester:	Thijs van Veen tel. 033–4726015	e-mail: penningmeester-aft@ngv.nl
Lid:	Marcel van de Krol tel. 033–4945110	e-mail: evenementen-aft@ngv.nl
Lid:	vacature	

Afdelingsafgevaardigden

Afgevaardigde:	Thijs van Veen, voornoemd
Plaatsvervanger:	Peter Dijs, voornoemd

Lezingen en Activiteiten

Coördinator:	Marcel van de Krol, voornoemd

Afdelingsblad

Hoofdredacteur:	Thijs van Veen, voornoemd
Redactieadres:	nieuwsredacteur-aft@ngv.nl
Eindredacteur:	Jelle Kaastra tel. 030–6962934
Redacteuren:	Marcel van de Krol, voornoemd Freja Schuitemaker-Frankefort tel. 033–4947948 e-mail: fschuite@xs4all.nl Lex van der Linden e-mail: lvdlinden@upcmail.nl

PR-ondersteuning Freja Schuitemaker-Frankefort, voornoemd

Website	www.ngv-afdelingen.nl/aft/
Webmaster	Lex van der Linden, voornoemd en Gerrie Overweel, voornoemd
Twitter	www.twitter.com/NGV_AFT
Facebook	NGV afdeling Amersfoort en omstreken

Omslag: Impressie van de zaal tijdens de jubileumbijeenkomst op 17 december 2022. Foto: Marcel van de Krol. Zie ook het verslag op blz. 10.

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Amersfoort en omstreken opgericht 18 december 1971

Verschijningsgebied de gemeenten Amersfoort, Baarn, Barneveld, Bunschoten, Ede, Eemnes, Ermelo, Harderwijk, Leusden, Nijkerk, Putten, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel, Soest, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Wageningen, Woudenberg en Zeist. Oplage 320.

Jaargang 32

januari 2023

nummer 1

Van de redactie

Op zaterdag 17 december jl. hadden we een uitermate geslaagde jubileumbijeenkomst ter gelegenheid van het vijftigjarige bestaan van onze afdeling. We waren in groten getale aanwezig en we hebben genoten van een zeer boeiende lezing van Annemieke van der Vegt over *hoe heette Christiaan?* Heel leuk om het pad van haar zoektocht zo te kunnen volgen. In dit nummer vindt u een verslag van deze lezing en ook van de eerdere lezingen en van de tienminutenpraatjes.

De lezingen van januari tot en met mei 2023, te beginnen op maandagavond 16-1-2023, worden in dit nummer aangekondigd. Verder hebben we in dit nummer leuke artikelen van Ina Budde – Korver, Ans Brom, Willem van Maren en Teun Hagens.

In 2020, 2021 en 2022 is ons afdelingsblad tweemaal verschenen in plaats van de daarvoor gebruikelijke drie keer per jaar. De redactie heeft besloten ons afdelingsblad voortaan twee keer per jaar uit te brengen. In het nummer dat rond 1 januari verschijnt worden de lezingen van het voorjaar aangekondigd en in het nummer dat rond 1 september verschijnt worden de lezingen van het najaar gepubliceerd.

De redactie wenst u alle goeds in 2023. Ook in 2023 stelt de redactie uw bijdragen bijzonder op prijs. En de lezers doen dat ongetwijfeld ook.
Thijs van Veen, hoofdredacteur

Colofon

AMERSFOORT EN OMSTREKEN verschijnt in januari en september. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ondertekende stukken. Bij overname van gegevens uit deze uitgave wordt men verzocht de bron te vermelden.

Kopij voor het volgende nummer gaarne vóór 1 augustus 2023 inleveren

Voor nadere instructies zie

www.ngv-afdelingen.nl/aft/wp-content/uploads/2022/08/instructies-voor-auteurs.pdf

AMERSFOORT EN OMSTREKEN wordt gratis aan de leden van de afdeling toegezonden. Anderen kunnen zich abonneren door betaling van € 10,- per jaar. Hiervoor krijgt men een factuur van de (landelijke) NGV.

Opmaak: L^AT_EX – Druk: Torendruk, Nijkerk

Lezingen & Activiteiten

Genealogische activiteiten in de regio

Een overzicht van de bijeenkomsten voor de komende periode. Alle bijeenkomsten van onze NGV-afdeling vinden – tenzij anders vermeld – plaats in

**”De Koningshof”,
Blekerij 33, 3831 CT in Leusden
naast de parkeergarage van winkelcentrum ”De Hamershof”**

Onze middagbijeenkomsten beginnen om 14.00 uur en de avondbijeenkomsten beginnen steeds om 20.00 uur. De zaal is ’s middags open vanaf 13.30 uur en ’s avonds vanaf 19.30 uur zodat u in de gelegenheid bent om met de leden van het bestuur of de andere aanwezigen van gedachten te wisselen onder het genot van een kopje koffie of thee. De consumpties zijn voor eigen rekening. In de hal kunt u zelf de consumpties bestellen. De PR-afdeling verzorgt een informatietafel. Al onze bijeenkomsten zijn voor iedereen, leden van de NGV en belangstellenden, vrij toegankelijk.

De activiteiten van de Oudheidkundige Vereniging Flehite (OVF) en de HCC!genealogie in onze regio zijn afzonderlijk vermeld. Omdat sommige activiteiten van de OVF en de HCC! pas in een laat stadium bekend zijn, verdient het aanbeveling om daarvoor regelmatig hun websites te raadplegen:

- <http://www.historisch-amersfoort.nl>
- <http://amersfoort.hcc-utrecht.nl>

De activiteiten van HCC!genealogie zijn voor NGV-leden gratis toegankelijk. De OVF kan aan niet-leden een toegangsprijs vragen. Wij adviseren u in die gevallen altijd duidelijk te kennen te geven dat u komt als lid van de NGV!

Datum	Maandag 16 januari 2023	De Koningshof – NGV
Tijd	van 20.00 tot 22.00 uur	
Plaats	De Koningshof, Leusden	
Onderwerp	Schelmen en Hontsvotten werck	
Spreeker	Anton Neggers	

Het is een koude nacht in februari van het jaar 1735. Op de markt van Oirschot klinkt een gewerschot. Enkele cafébezoekers komen op het geluid af en treffen de drossaard van Oirschot en Best, mr Jean de Marcq, zwaargewond bij het raadhuis aan. Hij overlijdt kort daarna aan zijn verwondingen.

De volgende dag vlucht de vader, oud-borgemeester Antony Andries Schepens, met zijn vrouw naar de zuidelijke Nederlanden. Hij wordt door de schepenbank bij verstek ter dood veroordeeld. Als hij jaren later in Oirschot opduikt, wordt hij opnieuw gearresteerd. Maar voordat hij berecht kan worden wordt hij door een aantal onbekenden met geweld uit het raadhuis bevrijd. Schepens wordt later opnieuw opgepakt, vastgezet in de gevangendoor te Den Haag en in 1744 uiteindelijk terechtgesteld.

Het is schelmen en hontsvotten werck, aldus een van de getuigen die kort na de moord worden gehoord.

In de lezing wordt de context van de moord op de drossaard uitvoerig toegelicht: de bestuurlijke verhoudingen in de Meierij van ’s-Hertogenbosch (generaliteitsland), de relatie tussen katholieken en protestanten, bestuurders en ambtenaren, de plaatselijke heren en hun onderdanen, maar ook de relatie van het lokale bestuur met andere instanties, zoals de Staten-Generaal, komen aan de orde.

Aan de hand van de originele archiefstukken wordt de moord op drossaard de Marcq, alsmede de enerverende nasleep, tot aan de executie van de dader, verteld.

Anton Neggers (Boxtel, 1959) is jurist en werkzaam in het hoger beroepsonderwijs. Als genealoog en regionaal historicus is hij met name gespecialiseerd in de geschiedenis van de Meierij van 's-Hertogenbosch. Hij is voorzitter van de afdeling Kempen- en Peelland van de Nederlandse Genealogische Vereniging, en van Heemkundekring De Heerlijkheid Oirschot. Anton publiceert over genealogie en regionale geschiedenis, over onderwerpen als het plaatselijk bestuur in de achttiende eeuw, de politieke reformatie en strafprocesrecht. Zijn artikelen verschenen onder andere in *Campinia*, de *Brabantse Leeuw*, *InBrabant* en *Gens Nostra*. In 2007 verscheen zijn boek *Schelmen en Hontsvotten Werck*, over de moord op de drossaard van Oirschot in 1735.

Datum	Woensdag 15 februari 2023	De Koningshof – NGV
Tijd	van 14.00 tot 16.00 uur	
Plaats	De Koningshof, Leusden	
Onderwerp	Huis ter Eem in en rond het rampjaar 1672	
Spreker	Hans Mous	

De Rampjaren 1672 en 1673 in Eemland.

In 1672 veroverde de Franse koning Lodewijk XIV een groot deel van ons land, waaronder het Eemland. De Waterlinie hield hem tegen en in 1673 moesten de Fransen afdruipe.

In deze lezing vertelt Hans Mous (oud-hoofdredacteur van het historische tijdschrift *Tussen Vecht en Eem*) hoe ons land bijna verloren was en toch gered werd. Ook laat hij zien hoe Amersfoort en de dorpen van Eemland geleden hebben onder de Franse bezetting.

Datum	Maandag 13 maart 2023	De Koningshof – NGV
Tijd	van 20.00 tot 22.00 uur	
Plaats	De Koningshof, Leusden	
Onderwerp	Politiearchieven WO-2 ontsloten	
Spreker	Cor de Graaf	

De archieven van de gemeentepolitie van Leiden bevatten veel informatie over grote en kleine misdaden. Stukken over de periode 1940–1945 zijn gedigitaliseerd en ontsloten door middel van een namenindex dankzij de inzet van vele vrijwilligers. De dag- en nachtrapporten waarin chronologisch alle gebeurtenissen zijn vermeld zijn inmiddels klaar en worden nu aangevuld met de processen-verbaal waarin uiteraard veel meer detailinformatie is te vinden. Leida van Hees en Cor de Graaf, beiden werkzaam bij Erfgoed Leiden en omstreken, zullen ingaan op de wijze waarop de index tot stand is gekomen en hoe te gebruiken. Welke andere bronnen zijn er? Heb ik als inwoner van Amersfoort of omgeving hier wat aan? Ook vragen over het omgaan met oorlogsarchieven in het algemeen komen aan bod.

Datum	Donderdag 13 april 2023	De Koningshof – NGV
Tijd	van 14.00 tot 16.00 uur	
Plaats	De Koningshof, Leusden	
Onderwerp	Geneeskunde in de vorige eeuwen en de invloed daarvan op de stamboom	
Spreker	Mieneke te Hennepe	

We beginnen met een afdelingsledenvergadering (ALV). De agenda voor deze afdelingsledenvergadering en de jaarverslagen en het verslag van de vorige ALV zullen per

Wie schrijft die blijft: over het schrijven van een familie-geschiedenis

Lezing van Jos Grimmelikhuizen op 12 september 2022. Lex van der Linden doet verslag.

Foto: Gerrie Overweel

Het schrijven van een familiegeschiedenis heeft duidelijk belangstelling want de zaal zit vol. Onze voorzitter Peter Dijs houdt zoals we gewend zijn weer het welkomstwoord, maar doet ook een oproep aan de bezoekers. Centraal en bij de afdelingen is dringend behoefte aan vrijwilligers om de openstaande vacatures op te vullen, zowel bestuurlijke functies als helpende handen zijn nodig. Twee functies worden even specifiek benoemd, die voor een secretaris bij het hoofdbestuur en ondersteuning voor Toos Greveling die nog steeds alleen de ledenadministratie doet. Dus meld u aan om de voortgang van de vereniging te waarborgen.

Hierna is het de beurt aan Jos Grimmelikhuizen voor zijn lezing. Vooraf krijgen de bezoekers een hand-out met een ietwat verkorte versie van de PowerPoint-presentatie. Deze hand-out is aan te vragen bij onze afdeling. Voor geïnteresseerden heeft Jos aan de hand-out een leeslijst toegevoegd met boeken die betrekking hebben op familiegeschiedenis, ook het 12-stappenplan is daaraan toegevoegd.

Familiegeschiedenis, is dat nu een verhaal of geschiedenis? Jos vindt dit geschiedenis, omdat een verhaal bijvoorbeeld een

vertelling, sprookje of een verslag is terwijl geschiedenis gaat over 'het gebeurde', feiten uit de historie. En dat is waar we als genealogen mee bezig zijn, de feiten op te zoeken over onze voorouders.

Jos begint zijn verhaal met een aantal citaten uit boeken waaronder die van de heer Hamers die aangeeft dat historische, sociale, culturele, godsdienstige en economische omstandigheden, alsook de streek- of plaatselijke geschiedenis geheel in de genealogie zijn geïntegreerd. Wij moeten de personen zien leven in hun tijd.

Om dit te bereiken is een goede voorbereiding nodig voordat begonnen gaat worden met schrijven. De bezoekers worden meegenomen in een te volgen proces waarin de stappen uitvoerig worden besproken en toegelicht. Tijdens deze uitleg wordt met vele voorbeelden aangegeven waar je om moet denken maar ook vooral wat je niet moet doen. Belangrijk is dat je vooral jezelf moet afvragen voor wie je gaat schrijven, is er een aanleiding (jubilea, reünie), je naaste familie kennis laten maken met hun voorouders of is je motief gewoon om iets te doen met al het gevonden materiaal. Bepalen wat de publicatievorm moet worden is belangrijk want om je naaste familieleden een indruk te geven over het leven van hun overgrootouders, geeft een totaal andere opbouw dan een naslagwerk van je voorouders voor een genealoog. Er is dus veel voorbereidend denkwerk nodig waarin je bepaalt wat de basisvorm gaat worden.

Als de basisvorm is bepaald dan is de vraag over welk familielid, gezin of generaties je gaat schrijven en welke onderzoeksvragen daar dan bij horen om zoveel mogelijk compleet te zijn met de primaire gegevens. Als het een leesbaar stuk moet worden dan is aanvullende achtergrondinformatie, de secundaire gegevens, onmisbaar. Denk hierbij aan de levensomstandigheden

zoals beroep, woonplaats, bezittingen, functies, godsdienst, etc. Maar ook of epidemieën, rampen, oorlogen, etc. van invloed zijn geweest. Samengevat in een schema uit de PowerPoint-presentatie ziet dit er als volgt uit:

In het boekje *Hoe schrijf ik geschiedenis* staat de volgende tekst: *Door te focussen op het levensverhaal van enkele voorouders kan de tekst meer zeggingskracht krijgen, omdat de lezer zich wel met enkele personen kan identificeren, maar niet met honderden.* Dit is precies wat een familiegeschiedenis leesbaar maakt. Ook nu laat Jos met voorbeelden zien wat wel en wat niet goed is bij sommige uitgaven van familiegeschiedenis. Belangrijk is om de tekst prettig leesbaar te maken, illustraties te gebruiken die ook betrekking hebben op de inhoud van de tekst en niet te verzanden in eindeloze details.

Kijk bij het zoeken naar illustraties naar uniek materiaal dat heel dicht bij de tekst staat. Een akte staat dicht bij de persoon maar het is onzin om alle akten op te nemen, zoek dus een enkele bijzondere akte uit. Illustraties van een gebeurtenis of ramp waar de hoofdpersonen zelf helemaal geen last van hebben gehad voegen niets toe. Leg dus een verbinding met de personen of teksten en probeer relevant materiaal te kiezen. Een illustratie is geen bladvulling maar geeft beeldvorming aan de tekst en beschreven personen of gebeurtenissen. Let natuurlijk bij elke illustratie op de auteursrechten, ga voor een goede kwaliteit en plaats vooral bijchriften om de illustraties te verduidelijken.

Het schrijfproces zelf is gebaat bij rust en regelmaat; even tussendoor een familiegeschiedenis schrijven gaat niet lukken. Neem er de tijd voor en houd je aan de door jezelf opgeschreven opbouw. Schrijf in begrijpelijke taal en vooral in je eigen stijl, maak het aantrekkelijk om te lezen, wees volledig maar bondig, wees consistent in je teksten, opbouw en formulering, denk om een correcte spelling en grammatica en vermijd te veel details. Laat de concepttekst

vooral door anderen lezen en beoordelen, luister goed naar commentaar, aanvullingen of verbeteringen en verwerk die.

Pas dan komen de laatste loodjes: kies een passende titel, ontwerp de titelpagina, stel het colofon samen, maak een keuze voor het formaat, bindwijze, vorm en kleur van de omslag, kies een drukker, uitgever en oplage. Maar vooral: bewaak uw budget.

Jos beëindigt de presentatie met het 12-stappenplan:

1. begin met een genealogisch onderzoek
2. orden uw materiaal en kies een basisontwerp
3. kies de werktitel en de onderwerpen
4. vul uw gegevens aan, verzamel illustraties
5. maak u een voorstelling van de lezer
6. maak een indeling van hoofdstukken
7. schrijf het concept
8. vraag, meer mensen, om commentaar
9. vul de tekst aan en zo nodig verbeter die
10. maak het werk compleet
11. geef het werk vorm, plaats de illustraties
12. verzorg druk, uitgave en verspreiding

Hiermee is een eind gekomen aan een boeiende lezing die gebracht werd met de nodige humor. Als u plannen heeft om te gaan schrijven dan kan ik u alleen maar aanraden om deze lezing van Jos te gaan bezoeken. Met enige regelmaat gaat hij naar andere afdelingen, die hem gevraagd hebben; houd daarom de agenda op de NGV-website in de gaten.

Voor de bezoekers had Jos diverse boeken meegenomen om in te zien. Een exemplaar sprong er echt uit, het boek van Rien Poortvliet waarin hij zijn voorouders beschrijft en tekent: *Langs het tuinpad van mijn vaderen*, de prachtige tekeningen maken zijn familiegeschiedenis heel levend.

Een laatste citaat is hier nog op zijn plaats: Houd het dicht bij jezelf. Verzand niet in stambomen die terug moeten gaan tot de zestiende eeuw; bedenk dat het om het unieke, persoonlijke verhaal van jezelf draait en dat komt tot leven door details.

Succes met uw eigen ambities om de familiegeschiedenis te beschrijven!

Verwantschap, wat houdt dat in en hoe gaan we ermee om?

Lezing door Leo Barjesteh van Waalwijk van Doorn op 12 oktober 2022. Gerrie Overweel doet verslag.

Het was een zonnige woensdagmiddag – 12 oktober – toen de heer Leo Barjesteh van Waalwijk van Doorn voor onze afdeling in Leusden kwam vertellen over het onderwerp Verwantschap, wat houdt dat in en hoe gaan we ermee om?

Na de opening van de afdelingsbijeenkomst door voorzitter Peter Dijs krijgt Leo Barjesteh van Waalwijk van Doorn het woord. De spreker begint met een kleine inventarisatie over achtergronden van de aanwezigen, Zoals: wie komt er oorspronkelijk uit de omgeving van Amersfoort? Bij welke godsdienst behoort je wel of niet? Horen we bij een groep, is dit verwantschap of is dit voorbehouden aan een familie?

De vraag is: Wat is verwantschap? Mensen wonen steeds meer verspreid door het land. Diverse onderzoekers, filosofen, genealogen enz. vroegen zich af en bediscussieerden in het verleden het onderwerp verwantschap. Waarom zou ik me verbonden voelen met mensen die dezelfde achternaam hebben? Mensen uit mijn tijd of uit pakweg 1700. Hoe relatief is dit? Wanneer, na hoeveel generaties, stopt verwantschap? Er komt dus een aantal vragen naar voren bij dit onderwerp.

Hoe geven we het familiegevoel weer en hoe lang doen we dit al? Met welke gevoelens houden we rekening? Familiebezit wordt over het algemeen overgedragen aan (klein-)kinderen. Zo zijn er veel vraagstukken, waar we een antwoord op moeten of

willen geven.

Kortom: wat is verwantschap? Stammen we af van Adam en Eva, zijn wij hun nageslacht; en zijn we daardoor verwant aan elkaar? Hangen we de theorie van Darwin aan? De mens ontwikkelde zich in de loop van miljoenen jaren. De Zuid-Limburgse arts en antropoloog Eugène Dubois wilde in de vorige eeuw met zijn onderzoek de verbinding aantonen tussen mens en aap. Hij deed veel opgravingen en maakte studie van zijn vondsten. De afkomst en ontwikkeling van de mensheid roept nog steeds veel vragen op.

Bezitten we identiteit en hoe lang al en hoe gaan we om met verwantschap binnen de familie? Uiteindelijk, enkele duizenden jaren terug, zijn we allemaal familie van elkaar en stammen we van dezelfde voorouders af. DNA-onderzoek geeft dit ook aan. Daar hoeven we niet ‘zo veel’ onderzoek naar te verrichten was zijn stelling.

Leo Barjesteh van Waalwijk van Doorn is initiatiefnemer van het onderzoek en boek *Zonen van Adam*, het eerste grootschalige Nederlandse DNA-project in de genealogische wereld. Ook is hij oprichter van het Internationaal Museum voor Familiegeschiedenis in Eijsden, Zuid-Limburg, Breusterstraat 27. Het museum is gevestigd in een uit de negentiende eeuw daterend Ursulinenklooster met een kapel met prachtige gebrandschilderde ramen. Zie tabblad Bezoek (ursulinenconvent.com).

Verslag van de afdelingsledenvergadering afdeling Amersfoort e.o. op 14 november 2022

door Gerrie Overweel

1. Opening en vaststellen van de agenda

De voorzitter heet iedereen welkom. Er zijn 13 aanwezigen: 4 bestuur en 9 leden. Er is bericht van verhindering ontvangen van Freja Schuitemaker. De agenda is akkoord en wordt vastgesteld.

2. Ingekomen stukken / mededelingen

We ontvangen veel afdelingsbladen. Er zijn digitaal vragen van leden en gasten. Van de landelijke NGV ontvangen we ook de nieuwsbrieven en vergaderuitnodigingen.

3. Vaststellen verslag afdelingsledenvergadering d.d. 16 mei 2022

Het verslag van de voorjaarsledenvergadering is besproken. Er zijn geen opmerkingen. Het verslag wordt vastgesteld.

4. Toelichting op de activiteiten voor het 50-jarig jubileum van onze afdeling

Voorzitter Peter Dijks vertelt over de plannen, we vieren dit jubileum op zaterdag 17 december. Secretaris Gerrie vertelt over het onderzoek van Annemieke van der Vegt. Thijs geeft een toelichting op het jubileum en 50 jaar NGV Amersfoort e.o.

5. Toelichting op de stukken van de Algemene Vergadering van de NGV eerder dit jaar te Odijk en de komende Algemene Vergadering op 26 november in Odijk

Penningmeester Thijs van Veen gaat als afdelingsafgevaardigde naar de vergadering, samen met voorzitter Peter Dijks. De vergadering is deze keer in Odijk.

Het strategisch plan wordt besproken waarin beschreven de sterke en zwakke punten van de NGV. Er is een werkplan opgesteld. Doel: actieve overdracht van kennis, Gens Nostra met kortere artikelen, betere digitale verwerking.

Ook cursussen promoten. Helaas loopt het ledenaantal terug. De facebookgroep is her-start, leden maak er gebruik van.

Marketing verbeteren. Ondersteuning aan afdelingen bevorderen, soms hergroeperen.

Agenda: bestuursverkiezing, o.a. de secretarisfunctie komt vacant.

Contributievoorstel: de contributies ingaande 2023 met enkele euro's te verhogen.

Financiële zaken worden besproken.

De heer Willem van Maren heeft persoonlijk een brief geschreven n.a.v. de bespreek- en agendapunten van de AV.

Er zijn geen vragen of opmerkingen meer. Thijs, bedankt voor de toelichting.

6. Ledenwerving, heeft u een origineel idee om leden te werven?

Zijn er leden met een origineel idee?

- De heer Teun Hagens tipt dat we mogelijk via scholen jongeren enthousiast kunnen maken voor genealogie. Ouders hebben het vaak te druk. Misschien kunnen groot-ouders iets betekenen.
- Teksten schrijven voor kranten.
- Actie voeren in de tijd dat het TV-programma 'Verborgen Verleden' uitgezonden wordt.
- Interview vragen bij RTV Utrecht.
- Amersfoort heeft een app 'next door', voor nieuws.
- Een open dag organiseren.
- Landelijk uitroepen van de dag van de genealogie.
- De heer Gerrit Wessels: een wervingsfolder samenstellen en verspreiden in senioren-complexen.
- Er zijn markten waar we ons gezicht kunnen laten zien.
- Amersfoort heeft een 'markt' voor nieuwe inwoners, daar willen we ook aan deelnemen.

7. Afdelingsblad – nieuwsbrief afdeling Amersfoort e.o.

Insturen kopij is mogelijk tot 15 decem-

ber. Oproep: fijn als veel leden een bijdrage leveren, tekst of bijv. gezocht/aangeboden. Gratis publiceren via het afdelingsblad van onze afdeling.

In tegenstelling tot veel andere regionale NGV-afdelingen heeft ons afdelingsblad geen naam. We roepen u op om een originele naam te bedenken en vóór 30 november in te sturen. We hopen dat het afdelingsblad de komende 50 jaar die nieuwe naam mag dragen.

• Een keigoed idee. We zoeken een naam

die de regio omschrijft.

- Jelle Kaastra attendeert op een logo en kleur- of zwart-wit-gebruik, er zijn drukkosten.

8. Rondvraag

Geen vragen. Fijn dat u meege gedacht heeft met de agendapunten in deze vergadering. De voorzitter sluit de vergadering.

9. Sluiting en een korte pauze

Hierna volgden tienminutenpraatjes (zie blz. 9).

Tienminutenpraatjes

Gehouden op 14 november 2022. Gerrie Overweel doet verslag.

De heer *Gerrit Wessels* is de eerste spreker.

Als ‘bomenman’ vertelt hij dat er twee bomennamen in zijn familienaam voorkomen: de Es en de Els. Lang geleden is hij begonnen met een cursus genealogie en werd hij heel enthousiast. Zijn interesse was gewekt. Er liggen familiewortels in de omgeving van het dorp Enter. Via de historische kring kwamen er snel veel gegevens boven tafel. In 1704 is een dochter geboren: Hendrikje Evers Wessels. Zij heeft als derde kind de boerderij ‘overgenomen’, de naam Wessels bleef bestaan op het boerenbedrijf, ondanks het feit dat zij huwde met een Sasbrink. Hiermee ging de mannelijke naamlijn over naar de vrouwelijke lijn. De boerderij bleef de naam “Wessels” dragen en werd later “Groot Wessels” genoemd.

De heer *Teun Hagens* vertelt over zijn voorouders Westdijk en Van der Wende en is ooit begonnen met de stamboom Hagens van Goeree Overflakkee, zijn familienaam. Bijzonder is dat drie dochters Van der Wende trouwden met drie broers Westdijk. Dat kwam niet vaak voor. Veel mensen van Goeree / Ouddorp zijn in de 19e eeuw geëmigreerd naar Amerika. Ook leden van deze families. De familienamen zijn inmiddels sterk vertegenwoordigd in de USA. Voor meer details verwijzen we naar de bijdrage op blz. 12.

De heer *Willem van Maren* is de derde spreker. Hij is sinds 1956 actief met genealogie, toch ontdekt hij nog steeds nieuwe dingen. Met name over de omstandigheden waarin men leefde en de horige goederen waarmee zij te maken hadden (een vorm van huur of pacht).

Men had horige goederen op de Veluwe, vooral de kloosters. Horigheidsregisters. Ze zijn oud en dus moeilijk leesbaar. Denk aan 1400 – 1500.

Men was horige naar het goed of naar het bloed. Ook de hertog van Gelre had horigen. Als je horige was moest je flink (belast) betalen. De namen werden geregistreerd en veel van die documenten zijn bewaard gebleven. Door geldgebrek zijn de horigheidsregisters samengevoegd. Zie verder zijn bijdrage op blz. 12.

Gerrie Overweel bespreekt de situatie van het gezin Lamloo. Wie kan helpen of heeft zoiets vaker gezien?

Antipas Clazen Lamloo en Marrigien Gijsberts van der Maan lieten in 1694 in Boskoop binnen een half jaar 2 kinderen dopen. Op 21 februari werd Cornelis gedoopt en op 13 juni van hetzelfde jaar Sara. Vier andere kinderen uit het gezin werden om de twee jaar gedoopt in 1688, 1690, 1692 en 1696. Wat kan hier een oorzaak zijn?

Feestelijke bijeenkomst NGV afdeling Amersfoort e.o.

Gehouden op zaterdag 17 december 2022. Gerrie Overweel doet verslag.

Het is heel fijn dat we op 17 december 2022 het 50-jarig jubileum van onze afdeling konden vieren in de Koningshof in Leusden. Heel bijzonder ook dat er zoveel leden en belangstellenden aanwezig zijn om dit jubileum mee te vieren. De zaal is helemaal vol!

Voorzitter Peter Dijs heet de gasten van harte welkom. Het hoofdbestuur van de NGV, vertegenwoordigers van de NGV-afdelingen Amsterdam, Flevoland, Gooiland en Utrecht, en van de Vereniging Veluwe Geslachten en de Historische Vereniging Bunscoote (Bunschoten-Spakenburg). En de ruim 40 leden zijn eveneens heel welkom. Fijn dat u er allemaal bent.

Vervolgens stelt hij de bestuursleden en redactieleden voor.

50 jaar afdeling Amersfoort e.o. Er volgt een overzicht van de vroegere afdelingsactiviteiten, de huidige activiteiten en de steun die de NGV te bieden heeft aan haar leden. De NGV probeert mee te groeien met de nieuwe ontwikkelingen en kan ook nieuwe leden ondersteunen bij hun onderzoek.

Lezing Annemieke van der Vegt

Mevrouw Annemieke van der Vegt krijgt het woord. Zij vertelt over haar voorvaders en het onderzoek. Zij deed de ontdekking dat haar achternaamgever afkomstig was van de Westkust van Afrika. Ze besloot niet alleen zijn vergeten levensverhaal te achterhalen maar ook de naam die zijn ouders hem gegeven hadden, vandaar dat haar onderzoek de naam kreeg: *Hoe heette Christiaan?* Zij reisde ook langs de kust van Ghana op zoek naar de gebeurtenissen daar rond 1740.

Het verhaal begint met een aantal foto's van familieleden uit de 19^e en 20^e eeuw. Door grondig onderzoek zijn veel feiten over zijn leven en van zijn nakomelingen bekend geworden. Er zijn brieven en documenten bewaard gebleven. Zelfs van het

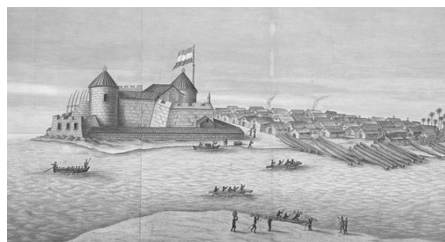
vorstenhuis zijn meerdere brieven en gesprekken bekend.

Het 'jongetje' uit Afrika heeft lang in dienst gewerkt. Na zijn vrijlating heeft hij de naam Christiaan van der Vegt aangenomen. Het onderzoek is gestart met bezoek aan archieven en kerkarchieven. Probleem was dat zij eerst het oud schrift moest leren ontcijferen. Later zijn ook andere bronnen gevonden en gebruikt voor het onderzoek. Christiaan heeft verschillende beroepen gehad. Hij had zich veel taken / werkzaamheden aangeleerd, zoals korendrager en diverse andere baantjes. Bekend werd hij later als kermisreiziger.

Er is in andere documenten beschreven dat de burgemeester van Weesp een jonge slaaf in dienst heeft genomen. Hier heeft Christiaan de eerste jaren gewerkt. Later is ook zijn bezit nauwkeurig beschreven.

Kleindochter Antje van der Vegt trouwde met Christiaan Britting. Hij was bekend in Amsterdam en omgeving. Het stel is overleden in Amersfoort. Zij kochten zich in in een tehuis à 1500,- gulden p.p. Ze zijn dus behoorlijk rijk geweest.

In een Duitse beschrijving (Krefeld) over hen vond Annemieke ook bijzondere dingen, het betreft zijn uiterlijk. Hij was in verhouding vrij lang, zag er wat 'chabby' uit. Hij was muzikant, speelde fluit, was lid van de schutterij.

Fort Elmina, Ghana. Bron: google

In een brief van de koning las zij dat de jongen afkomstig is van Guinee, zoon

Foto Marcel van de Krol

van een generaal uit de Ashanti-stam. In notariële aktes en andere documenten zijn veel gegevens vastgelegd over de familie van de 'zwarte jongen'. DNA-onderzoek via Ancestry wees uit dat er Afrikaans bloed in de familie zit. Meerdere onderzoeken lieten zien dat er nog steeds 'stukjes' Christiaan in de familie zijn. Door dit DNA-onderzoek is ook gevonden dat de ouders van Christiaan vanuit de westkust van Afrika in Suriname terecht zijn gekomen. Daar is nog verder onderzoek nodig. De losse puzzelstukjes moeten nog in elkaar gezet worden.

Na de korte pauze gaat het verhaal verder.

Er zijn langs de kust van Ghana 23 forten. Elmina is de plaats, het fort, dat in de akte genoemd wordt. In de forten werden de slaven 'verzameld' in kelders en op zolders voordat zij op transport gingen. Diverse Nederlandse generaals, militairen en edelen woonden op de forten om de handel aan te sturen.

De stadhouderlijke familie

Christiaan heeft veel van deze mensen persoonlijk gekend. Er waren meerdere zwarte bedienden in dienst aan het hof en bij hooggeplaatste families. Het was niet vreemd om donkere jongens in het paleis of aan huis te laten werken.

In 1788 is Christiaan 'vrij man' geworden en op zichzelf gaan wonen.

Christiaan trekt door Nederland naar Duitsland en komt weer terug. In 1821 overlijdt zijn vrouw Kaatje de Bas. Op 11 januari 1825 overlijdt Christiaan in Weesp, 65 jaar oud. Hij is begraven buiten de kerk. In Weesp is een herdenkingsbankje geplaatst met zijn naam. Het staat voor het huis waar hij diende.

Het gedegen en uitvoerige onderzoek van Annemieke van der Vegt heeft nationaal en internationaal aandacht getrokken. Het is ook een bijzonder verhaal. Alles is te lezen op de website www.hoeheetchristiaan.nl en het blog van Annemieke. Op de leestafel ligt ook informatie over het onderzoek.

Er worden nog enkele vragen beantwoord. Het was een boeiend verhaal, waar nog lang over gesproken zal worden. De voorzitter dankt haar voor de inspirerende lezing.

Tenslotte

Voorzitter Peter Dijs roept op om leden te werven, zodat we nog meer van deze bijeenkomsten kunnen organiseren.

Hij nodigt iedereen uit om bij de bar nog het glas te heffen op het jubileum.

Bij de uitgang kregen alle aanwezigen een presentje mee en een kerstgroet.

Genealogische bijzonderheid? Samenvatting tienminutenpraatje

door Teun Hagens

Gezin 1

Klaas Westdijk (Ouddorp 1818 – Ouddorp 1891) huwt Ouddorp 1845

Jacomijntje Hollaar (Ouddorp 1818 – Ouddorp 1874)

3 zonen:

A. **Klaas Westdijk** (Ouddorp 1854 – Paterson NJ USA 1918) huwt Ouddorp 1885

B. **Grietje van der Wende** (Ouddorp 1854 – Ouddorp 1892)

Zoon: **Klaas (Nicolas) Westdijk** (Ouddorp 1890 - Paterson NJ USA 1953)

Dochter: **Jacomijntje (Minnie) Westdijk** (Ouddorp 1886 - Paterson NJ USA 1909)

C. **Teunis Westdijk** (Ouddorp 1859 – Lodi NJ USA 1937) huwt Ouddorp 1886

D. **Johanna van der Wende** (Ouddorp 1864 - Lodi NJ USA 1929)

Zoon: **Klaas (Nicolas) Westdijk** (Lodi NJ USA 1889 - Clifton NJ USA 1954)

Dochter: **Jacomijntje (Minnie) Westdijk** (Lodi NJ USA 1886 - Passaic NJ USA 1959)

E. **Paulus Westdijk** (Ouddorp 1863 - Passaic NJ USA 1940) huwt Paterson NJ USA 1907

F. **Jacomijntje (Minnie) van der Wende**

(Ouddorp 1870 - Passaic NJ USA 19..)

Zoon: **Klaas (Nicolas) Westdijk** (Paterson NJ USA 1908 - Rutherford NJ USA 1978)

Dochter: **Jacomijntje (Minnie) Westdijk** (Paterson NJ USA 1910 - Clifton NJ USA 1995)

Gezin 2

Willem van der Wende (Ouddorp 1833 - Paterson NJ USA 1910) huwt Ouddorp 1861

Elisabeth Nelina Vervoorn (Ouddorp 1835 – Ouddorp 1894)

3 dochters:

Grietje van der Wende (B)

Johanna van der Wende (D)

Jacomijntje van der Wende (F)

Drie broers uit één gezin trouwen drie zussen uit één gezin, resulterend in drie neven met dezelfde naam en dezelfde vier grootouders, en drie nichtjes met dezelfde naam en dezelfde grootouders. N.B. Achternaam Westdijk in de USA doorgaans verbasterd naar o.a. Wasdyke, Wesdyk. Van der Wende naar o.a. Vanderwende, Vandewanda.

Tijnsboeken: samenvatting tienminutenpraatje

door Willem van Maren

Ook na tientallen jaren stamboomonderzoek kun je soms op eens weer een grote stap maken, verder naar het verleden op zoek naar ons voorgelacht. Dit was voor mij het geval nadat de Vereniging Veluwe Geslachten onlangs de Veluwe tijnsboeken in het archief van de prins van Salm in kasteel Anholt (Duitsland) had gefotografeerd en op de website had geplaatst (in het afgeschermd deel voor de leden).

Voorouders in de gemeenten Nijkerk,

Barneveld, Ermelo en Putten vind je behalve in de DTB's ook in belastingregisters, de zogenaamde tijnsregisters. Veel goederen in die gemeenten waren tijnsgoederen, d.w.z. de eigenaar moest jaarlijks belasting (tijns) betalen aan de hertog, maar kon verder vrij over zijn goed beschikken. In een groot deel van de bovengenoemde gemeenten lagen ook goederen die horig waren aan de abt van Paderborn of aan de hertog van Gelre. Horigheid kon zowel op goederen

als op personen betrekking hebben. Bij het overlijden van een horige bezitter moest een betaling worden gedaan als erkenning van de horige status door de erfgenamen. Wie echter als niet-horige een horig goed bezat kon zijn status als vrije behouden door elke zes jaar een betaling te doen, oprukking genaamd. Ook deze betalingen werden allemaal genoteerd.

Al die registers – met uitzondering van de DTB's – zijn een soort belastingadministratie en dat verklaart waarom de “belastingheffers”, dus de abt of de hertog in de registratie zorgvuldig bijhielden welke goederen en/of personen horig waren. De status als horige erfde van je moeder en daarom werd in de registers de afstemming via de vrouwelijke lijn van de bezitter van een horig goed uitgebreid genoteerd. Verder werd bij de inschrijvingen in de tijnsregisters en de registers van de horige goederen meestal ook de vorige eigenaar vermeld en dat was dikwijls de vader.

In de 15^e eeuw kwam de hertog van Gelre in ernstige geldnood en hij heeft de inkomsten uit de tijnsgoederen verpand. Dit staat bekend als de Batenburgse Pandschap. De openvolgende pandhouders hebben ook een administratie bijgehouden, en ook zij hebben bij de eigenaren tevens de vorige eigenaren genoteerd. De pandschap heeft meer dan een eeuw bestaan voordat die werd afgelost. Die periode vormde voor de gewone onderzoeker een probleem. De documenten van de pandschap liggen te-

genwoordig in kasteel Anholt en het archief is minder toegankelijk dan de Nederlandse archieven. Dankzij de activiteit van de Vereniging Veluwe Geslachten is deze belangrijke bron gemakkelijk toegankelijk gemaakt. Wie voorouders heeft in Nijkerk, Putten, Ermelo en Barneveld kan met al deze documenten, een beetje inspanning en wat geluk zijn kwartierstaat tot in de middeleeuwen uitbreiden.

Bronnen

Gedrukte bronnen:

E. de Jonge, B.J. van den Enk, G. Docter (red.), *De herengoederen op de Veluwe* (vijf delen), Barneveld 1990-1995

E.L. Steimeier, *Register van overleden keurmedigen van de kelnarij van Putten 1389-1681*, Barneveld 1993

Websites:

www.veluwsegelachten.nl/scans/ (o.a. scans van deel van de archieven van de Batenburgse pandschap uit het Fürstliches Salm-Salms'sche Archiv in Anholt.)

odeby.wordpress.com (Genealogisch onderzoek naar horigen en vrijen in en rond Putten op de Veluwe)

Archieven, Gelders Archief:

- Archief van de graven en hertogen van Gelre
- Archief van de Kelnarij van Putten
- Rekenkamer van Gelre
- Hof van Gelre
- Oud Rechterlijk archief van Veluwe en Veluwezoom

Vader Piepenbroek was geen kleermaker

door Ina Budde-Korver

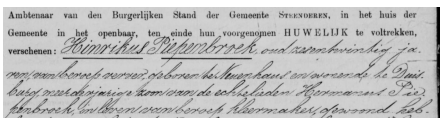
Waarschijnlijk ergens tussen 1872 en 1874 liet Wilhelmine Henriette (Mina) Piepenbroek uit Neuenhaus zich fotograferen bij Atelier Samson & Co te Duisburg. Daarna vertrok zij naar Arnhem, en vanaf februari 1874 woonde zij als dienstbode in Nijmegen. In november van hetzelfde jaar verhuisde zij naar Ubbergen, waar zij bleef wonen tot haar huwelijk met de Nijmegense

verwer (huisschilder) Petrus Budde. Deze was toen nog in militaire dienst en kreeg van de kolonel van het 5^e Regiment Infanterie te 's-Hertogenbosch toestemming voor het sluiten van dit huwelijk, dat in Ubbergen plaatsvond op 13-4-1880. In mei 1881 werd hij uit militaire dienst ontslagen.

Wilhelmine Henriette Piepenbroek

Bij het huwelijk waren de ouders van de bruidegom: Johannes Budde, verwer, en Geertruida Hendrina Heissen, aanwezig en gaven mondeling hun toestemming, evenals de moeder van de bruid: Johanna Theodora Ras, weduwe van Hermannus Piepenbroek. Zij was inmiddels echtgenote van metselaar Ludwig Anton Israel en woonde nog in Neuenhaus. Het beroep van wijlen vader Piepenbroek wordt in de huwelijksakte helaas niet vermeld. Maar elf jaar later trouwde in Steenderen Hinrikus Piepenbroek met Maria Leensen, en in hun trouwakte staat dat de vader van de bruidegom kleermaker van beroep is geweest. Eureka! En wat een toepasselijke naam voor een kleermaker: Piepenbroek!

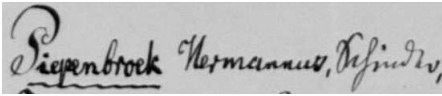
Detail huw. akte Hinrikus Piepenbroek

Lang ging ik er daarom vanuit dat Mina een kleermakersdochter was. Tot ik op het internet bij de Ortsfamilienbücher de dtb-gegevens van de familie Piepenbroek in Neuenhaus ontdekte. In bijna al deze akten werd als beroep van Hermannus Piepenbroek (hier meestal Piepenbrock genoemd) Abdecker vermeld, soms ook Schuster of Schuhmacher. Maar dat hij kleermaker was bleek nergens uit. Hermannus Piepenbroek, Abdecker, overleed in Neuenhaus 4-6-1871 op 50-jarige leeftijd aan longontsteking.

Het Ortsfamilienbuch van Neuenhaus had nog meer gegevens. Hermannus Piepenbroek (gereformeerd) en Johanna Theodora Ras (katholiek) werden 16-12-1847 door een gereformeerde predikant in de echt verbonden. Zij mochten niet in de RK kerk trouwen wegens 2e graads verwantschap. Hun huwelijk werd 18-8-1852 door pauselijke dispensatie geldig verklaard. Hoe zat dat met die verwantschap? Joannis Wilhelmus Ras, de vader van Johanna Theodora, was een broer van Henrica Ras, de moeder van Hermannus. Hermannus Piepenbroek en Johanna Theodora Ras waren dus neef en nicht. Zij kregen tien kinderen. Het probleem van de verschillende religies werd als volgt opgelost: alle jongens werden gereformeerd gedoopt, de meisjes katholiek. Diezelfde methode werd overigens ook al toegepast door de ouders van Hermannus: Hermannus Piepenbroek (eveneens Abdecker) en Henrica Ras, en kennelijk tot volle tevredenheid.

Dat Hermannus twee beroepen had kon ik wel begrijpen. Misschien viel er af en toe wat minder te villen, en verdiende hij dan zijn geld als schoenlapper. Een combinatie met het beroep van kleermaker leek mij echter minder waarschijnlijk, dus herlas ik zijn overlijdensbewijs nog maar eens (één van de huwelijksbijlagen bij de trouwakte van zijn zoon Hinrikus), en kwam daarbij tot de volgende ontdekking. Op het eerste gezicht staat er in Duits schrift: Schneider, en dus: kleermaker. Maar bij zorgvuldig lezen is dat Schinder, een synoniem voor Ab-

decker, wat vilder betekent. Een foutje in de huwelijksakte van Hinrikus Piepenbroek en Maria Leensen dus.

Detail overlijdensbewijs Hermannus Piepenbroek

In het Nederlands zijn er meerdere namen voor vilder: viller, afdekker, koudslachter en koudslager. Wat deed zo'n vilder zoal?

Hij wilde aan ziekte gestorven vee en paarden, d.w.z. hij ontdeed ze van hun huid, en hield zich tevens bezig met het verwerken van de krengen. Zwerfhonden en -katten eindigden ook weleens bij de vilder. Soms moest hij kalveren die te groot waren om op een normale manier ter wereld te komen in het lichaam van de koe in stukken snijden en daaruit verwijderen zonder dat de koe beschadigd werd. Dat was overigens geen eenvoudige ingreep en werd beschouwd als vakwerk dat niet iedere vilder machtig was. Ook fungeerde hij wel als assistent van de scherprechter en werd belast met het afvoeren van de lichamen van de terechtgestelden.

Die samenwerking van scherprechters en vilders komt ook even aan de orde in twee artikelen over het scherprechtersgeslacht Pruijm door Cornelis R.H. Snijder, resp. in Gens Nostra 2014 nummer 12 en 2015 nummer 1.

De scherprechter werd zowel geacht als gevreesd. Zijn taak was weliswaar het martelen en doden van mensen, maar hij handelde in opdracht van het wettige gezag, en hij verdiende er een behoorlijk salaris mee. Ook had men respect voor zijn vaak grote kennis van het menselijk lichaam. Dat hij in sommige steden toch in lager aanzien stond, was waarschijnlijk mede te wijten aan zijn relatie met vildersfamilies. Zowel de beul als de koudslachter zal buiten de beroepsgroep weinig sociale contacten hebben gehad. Maar vilders stonden door de geringe waardering voor hun werkzaamheden op de laagste sport van de maatschappelijke lad-

der. Wat waren deze werkzaamheden? Hierboven werden er al een paar genoemd, en onderstaand citaat uit het eerste artikel van de heer Snijder geeft nog wat aanvullende informatie.

Zij hadden vooral tot taak het aan ziekte gestorven vee en paarden van de huid te ontdoen. Als stadsvilder (reiniger) waren zij verantwoordelijk voor het leeghalen van de openbare toiletten (het privaat of secreet) en waren vaak ook verplicht de scherprechter als 'beulsknecht' te assisteren (in Nijmegen ook 'clicksteen' geheten, in Zutphen 'goltgrever'). In Duitstalige gebieden stonden deze vilders in een vast dienstverband met de scherprechter (de pachter van de 'Abdeckerei') en hadden de status van 'unehrlich' of 'infam'.

Hun reputatie in Nederland was niet veel beter. In verhalen en boeken kwam de vilder vaak voor, en werd dan meestal beschreven als een onguur, onappetijtelijk individu. Als voorbeeld een passage uit een in 1862 uitgegeven boek:

Vilder... was ie van beroep!... Hoe zou een vilder er ook vrindelijk uit kunnen zien, is 't niet waar?... en... Hoe zou ooit een vrindelijk mensch er toe komen kunnen om vilder te worden! Vilder... 't Broertje van den klassieken beul. 'k Durf haast niet verder gaan, 'k geloof bijna niet, dat het uwe aandacht waardig genoeg is, om er naar te luisteren hoe die man d'er uitzag... ja, en wat meer zegt... om u binnen te vragen om eens even een kijkje te nemen. Bij 'en vilder... ook zoo van de onderste rei uit het volk? En toch zal ik maar voortgaan. Toch zeg ik nog eens... dat ie er lang niet vrindelijk uitzag... De gitzwarte oogen, achter die zware wimpers, wat konden ze u brutaal in 't aangezicht kijken. De stompe, dikke neus, de opgeblazen roode wangen, met die diepe en breede litteekens der daarom zoozeer gehate kinderziekte, de meer rossige dan bruine baard, dat maakte alles een geheel uit om er hem zeer brutaal, echt vilderachtig te doen uitzien.

Dat liegt er niet om. Maar de schrijver

van dit boek laat verderop weten, dat deze vilder niet zo slecht was als hij eruit zag. En hij dronk geen druppel alcohol vertelde de vildersvrouw, evenmin een aantrekkelijk type, maar een goede huisvrouw, die haar huis keurig schoon hield en goed voor haar kinderen zorgde.

Dat ook telgen uit vildersfamilies het soms konden brengen tot scherprechter, hoewel dit beroep meestal overging van vader op zoon, bewijzen twee personen op de chronologische lijst met scherprechters, bijlage A bij het tweede artikel van C.R.H. Snijder. Beide heren behoren, hoewel zij geen naaste familie zijn, tot de verwanten van Mina Piepenbroek.

Jacobus Ras, scherprechter Overijssel 1820–1827, scherprechter Utrecht (standplaats Amsterdam) 1827–1837. Ged. Gennep 12-12-1789, overl. Amsterdam 25-1-1837, zoon van Joannes Henricus Ras, afdekker, en Eva Antonia Coenen, tr. Amsterdam 9-6-1819 Maria Elisabeth Nort (Nord), wed. van Johan David Klotz, geb. ca 1788, dochter van Johan Jacob Nort (Nord) en Anna Maria Ockelin. Zowel de vader als de eerste echtgenoot van Maria Elisabeth zijn scherprechter in Utrecht geweest. Scherprechter Jacobus Ras was een neef van Henrica Ras, oma van vaderskant van Mina Piepenbroek.

Hendrikus Esman, scherprechter Overijssel 1827-1845. Ged. Lochem 17-6-1786, overl. Zwolle 16-3-1845, zoon van Jan Derk Esman, veldwachter, en Gertrud Esman, tr. Lochem 7-7-1825 Johanna Judith Jansen, gedoopt Lochem 8-3-1791, overl. Zwolle 12-1-1860, dochter van Jan Hendrik Jansen en Johanna Gerhardina Kraa. Scherprechter Hendrikus Esman was een halfbroer van Aleydis (Aaltje) Esman, oma van moederskant van Mina Piepenbroek.

De bruid van Petrus Budde kwam dus uit een heel ander milieu dan ik eerst dacht. Hoe is het haar na haar huwelijk vergaan?

Het jonge paar ging wonen in Wijchen,

waar twee zoons werden geboren. Petrus Budde had daar een eigen huis- en rijtuigschildersbedrijf(je) want hij plaatste twee maal achterelkaar een advertentie voor een schildersknecht. Mogelijk gingen de zaken toch niet goed, want het gezin verhuisde naar Elst, de geboorteplaats van de volgende twee jongens. Twee jaar later kwam in Arnhem hun dochter ter wereld. Daarna woonden ze weer een poosje in Nijmegen, maar ze gingen in oktober 1889 naar Keulen. Een jaar later werd het gezin in Duisburg uitgebreid met een tweede dochter. Op 23-12-1892 baarde Mina weer een zoon, maar zij overleefde deze bevalling niet. Wilhelmine Henriette Piepenbroek, 38 jr en 11 mnd oud, werd in Duisburg begraven.

Petrus Budde vertrok met zijn zeven kinderen uit Duitsland en ging wonen in Nijmegen, in de wijk Hatert. Zijn dochtertjes van 6 en 3 jaar werden op 24-4-1893, de datum van inschrijving in het bevolkingsregister, direct weer uitgeschreven met bestemming Ootmarsum. Waarschijnlijk gingen zij naar het internaat voor voogdijkinderen St. Radboud, behorende bij de congregatie Zusters van O.L. Vrouw van Amersfoort. Het jongste zontje overleed 30-8-1893 in Hatert, 8 maanden oud. De vier oudste jongens, 12, 10, 9 en 7 jaar, gingen 12-12-1893 naar het RK Gesticht de Nieuwenhof in Maastricht.

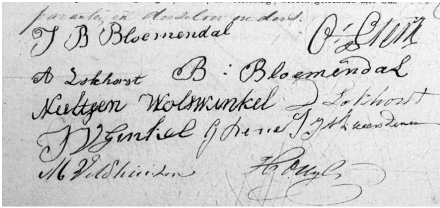
Petrus Budde woonde daarna achtereen-volgens in Doetinchem, Utrecht, Duitsland, Bergh, en keerde in 1907 terug in Nijmegen, waar hij 2-10-1911 op 55-jarige leeftijd is overleden.

Bronnen

- www.ortsfamilienbuecher.de, Emsland / Bentheim, Neuenhaus
- www.beroepenvantoen.nl
- www.delpher.nl, google books, *Uit de Wereld* Karakters en beelden, door A. de Visser, uitgegeven 1862
- Gens Nostra 2014 nr 12, *Het scherprechtersgeslacht Pruijm* door C.R.H. Snijders
- Gens Nostra 2015 nr. 1, *Het scherprechtersgeslacht Pruijm* door C.R.H. Snijders

Aartje Lokhorst en een kerkscheuring in Barneveld

door Willem van Maren

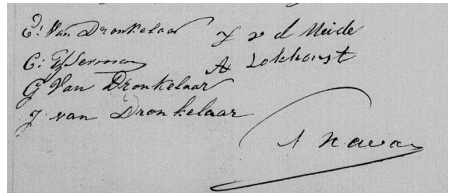
Scherpenzeel 21-2-1840. Handtekeningen onder de trouwakte van Jan Brand Bloemendal en Aartje Lokhorst. Links van boven naar beneden: Jan Brand Bloemendal (bruidegom), Aartje Lokhorst (bruid), Neeltje van Wolfswinkel (moeder van de bruidegom), Jannetje van Ginkel (moeder van de bruid), Melis Veldhuizen (getuige). Rechts van boven naar beneden: O. Sterk (burgemeester als ambtenaar van de Burgerlijke Stand), Brand Bloemendal (vader van de bruidegom), Dirk Lokhorst (vader van de bruid), Jacob Vlaanderen (getuige), Hendrik den Uyl (getuige).

Mijn betovergrootmoeder Aartje Lokhorst is in Scherpenzeel geboren op 8-7-1812 en ze is overleden op 15-6-1890 in Zeist en begraven te Barneveld. Ze kwam ter wereld op de boerderij Klein Schaik in Scherpenzeel, de boerderij waar ook haar vader Dirk Lokhorst was geboren. Haar moeder was Neeltje van Wolfswinkel. Aartje is het vijfde kind uit een huwelijk waarin tien kinderen zijn geboren. Slechts vijf van die kinderen zijn volwassen geworden.

In 1840 trouwt Aartje met Jan Brand Bloemendal, een buurjongen, die was opgegroeid op de boerderij Ebbenhorst die maar één kilometer van Klein Schaik lag. Het jonge paar gaat wonen op de boerderij Schoonhorst in Barneveld die vader Dirk Lokhorst had geschonken. Aartje en Brand Jan krijgen negen kinderen, allen geboren op Schoonhorst, gemeente Barneveld. Het laatste kind is een doodgeboren jongetje.

1. Neeltje, geb. 23-7-1841, overl. Hoogland 10-5-1889. Trouwt 1866 (Barneveld) met Dirk Frederik Romein (het Anker, Barneveld).

2. Jannigje, geb. 28-8-1843, overl. Barneveld 19-5-1903. Trouwt 1871 (Barneveld) met Brand van Essen (Bielder, Barneveld).
3. Aaltje, geb. 20-8-1845, overl. Ede 6-7-1910. Trouwt 1868 (Barneveld) met Hendrikus van den Bielerd (Klein Heest, Maanderbuurt, Ede).
4. Brandje, geb. 6-9-1847, overl. Harmelen 9-10-1922. Trouwt 1871 (Barneveld) met Jacobus Vink, bakker.
5. Dirkje, geb. 23-8-1849, overl. Barneveld 16-9-1928. Trouwt 1881 (Barneveld) met Hendrikus Roskam, bakker.
6. Gerritje, geb. 8-4-1851, overl. Barneveld 3-7-1885. Trouwt 1875 (Barneveld) met Aart Roskam, bakker.
7. Johanna Geertruida, geb. 13-2-1853; overl. Zeist 11-10-1913. Trouwt 1889 (Barneveld) met Willem van de Elskamp, landbouwer.
8. Brand Jan, geb. 21-11-1854, overl. Amersfoort 10-6-1934, koopman in Amersfoort. Trouwt 1886 (Barneveld) met Cornelia Schimmel.
9. NN (man), geb. 17-6-1857, overl. Barneveld 17-6-1857.

Barneveld 24-7-1861. Handtekeningen onder de trouwakte van Jan van der Meide en Aartje Lokhorst. Links van boven naar beneden: Evert van Dronkelaar (getuige), Cornelis IJerman (getuige), Gerrit van Dronkelaar (getuige), Jan van Dronkelaar (getuige). Rechts van boven naar beneden: Jan van der Meide (bruidegom), Aartje Lokhorst (bruid), Carel August Nairac (burgemeester als ambtenaar van de Burgerlijke Stand). Opvallend is dat geen enkel familielid de akte mede ondertekend heeft.

De man van Aartje is pas 47 jaar als

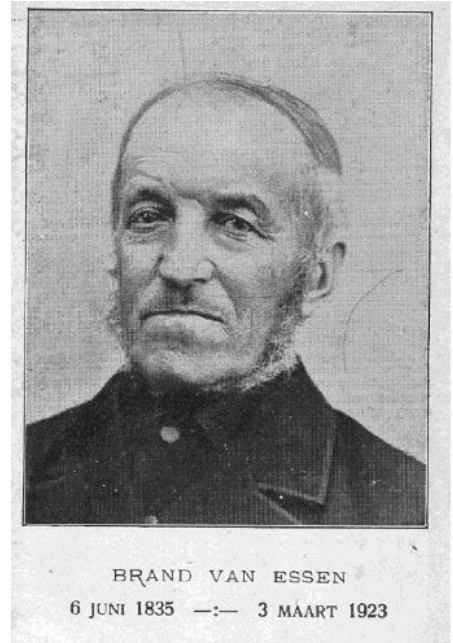
hij overlijdt. Aartje blijft achter met acht jonge kinderen op een grote boerderij. Dat zal haar zwaar gevallen zijn. Een jaar later hertrouwt ze met Jan van der Meide, de boerenknecht. Dat was een groot standsverschil en bovendien was Jan wel tien jaar jonger. Men vindt het een schandaal. Ook de kinderen zijn allerminst blij met hun nieuwe vader. Jan overlijdt in 1880 en Aartje verlaat dan de boerderij en gaat inwonen bij haar dochter Jannigje op Klein Bielder (Barneveld).

Aartje Lokhorst

Van Aartje is twee keer een foto gemaakt. De eerste keer staat ze samen met Jan van der Meide op de foto. De tweede foto is later gemaakt. In de jaren zestig van de 20^e eeuw sprak ik met Geertje van Essen, een kleindochter van Aartje. Geertje bezat beide foto's. De tweede foto liet ze me zien – zie hierboven – maar de andere niet. *Dat is nargens goed veur. Die hoef jie niet*

te zien want daor hei je niks an. Kleindochter Geertje wond zich nog altijd op over een huwelijk van meer dan een eeuw geleden toen haar opoe buiten haar stand trouwde. Ondanks alle inspanningen is het later niet meer gelukt die foto te achterhalen. Destijds werden van foto's vaak veel afdrucken gemaakt om uit te delen. Er zullen echter niet veel afdrucken van de foto met Jan zijn gemaakt of ze zijn weggegooid.

Brand van Essen

Dochter Jannigje, bij wie Aartje na het overlijden van Jan van der Meide gaat wonen, was gehuwd met Brand van Essen. In die tijd is er in de Hervormde Kerk, met name ook in Barneveld en omstreken, veel ongenoegen over het godsdienstige karakter van de kerk. Velen vinden dat de kerk is afgedwaald van het pad dat in de 16^e en 17^e eeuw na de Reformatie was ingeslagen. Dat was voor een deel ook wel juist want in de 19^e eeuw zijn er veel vrijzinnige dominees die wat minder dogmatisch preken dan hun ambtsgenoten voorheen. Op 15 april 1887 ondertekenen enkele tientallen lidmaten een

verzoek aan de kerkenraad van de Nederlandse Hervormde Kerk in Barneveld om de kerk opnieuw te hervormen. Brand van Esen is een van de initiatiefnemers. Hij ondertekent het verzoek, evenals zijn vrouw Jan-nigje en schoonmoeder Aartje.

Drie weken later schrijft Brand weer een brief. De kerk bevindt zich op een hel-lend vlak. *Mocht de raad der kerk menen, dat door ons de zaak verkeerd wordt be-schouwd, hoogst aangenaam zal het ons zijn door u, op grond van Gods Woord, van onze dwaling te worden overtuigd. Doch indien gij zelf van die waarheid overtuigd zijt, o wat wij u bidden mogen, gaat dan toch niet verder voort. Wilt liever alles verduren, dan u te scharen aan de zijde van hen die de ge-trouwe belijders van Christus vervolgen.*

Behalve door Brand wordt deze tweede brief mede ondertekend door zijn zwager Aart Roskam (ook een schoonzoon van Aartje) en nog een Barnevelder. Het verzoek leidt tot niets en uiteindelijk scheidt een groep lidmaten zich af van de Hervormde Kerk en sticht een nieuwe kerk: de Gerefor-meerde Kerk. Deze afsplitsing staat bekend als de Doleantie. Voor ons is nu de vraag in hoeverre Aartje zelf over deze kwestie een duidelijke mening had of dat ze gewoon haar schoonzoon bij wie ze inwoonde heeft ge-volgd.

De kerkenraad van de Nederlandse Her-vormde Kerk wil in 1877 nog absoluut niet toegeven aan de vraag naar meer bevinde-lijke prediking. Het opvallende is dat er zo'n veertig tot vijftig jaar later toch een omme-zwaai is gekomen in de Hervormde Kerk, niet alleen in Barneveld maar ook elders in de omgeving. Hierna wordt de Hervormde Kerk zelfs orthodoxer of "zwaarder" dan de Gereformeerde Kerk. Er zijn daarna meer kerkelijk afsplitsingen geweest, te veel om allemaal op te noemen.

Sommige nieuwe kerkelijk genoot-schappen gaan nog veel verder in de te-rugkeer naar wat men ziet als de oorsprong van het protestantisme. Wie de verslagen en correspondentie van die tijd leest krijgt de

indruk dat het om zeer principiële godsdien-stige zaken ging. Dat is zeker ook het geval geweest maar er was meer aan de hand. De Doleantie lijkt voor een deel te zijn verlopen langs maatschappelijke en sociale lijnen. Dit kan een verklaring zijn voor de sterke pola-risatie die tot in de tweede helft van de 20e eeuw heeft voortgeduurd.

Aartje is 77 jaar als ze logeert bij haar dochter Johanna Geertruida in Zeist en dan onverwachts overlijdt. Haar lichaam wordt naar Barneveld overgebracht en daar wordt ze begraven. De rekening van haar begrafenis is bewaard gebleven.

Kosten te Zeist	fl. 25,75
Kosten te Barneveld	
Begrafenisrechten	
en luiden der klok	fl. 11,00
10 dragers	fl. 20,00
Belooning van den lijkbezorger	fl. 4,00
Aanzeggen	fl 2,50
Zegel	fl. 0,05

Familienaam en verdere voorouders

Het voorgeslacht van Aartje Lokhorst kan nog tien generaties gevolgd worden tot ongeveer het jaar 1500. De familie heeft haar oorsprong in Neerlangbroek. In 1686 komt haar betovergrootvader Willem Rutten van Lokhorst naar Woudenberg en woont dan op de boerderij de Ringelpoel op Ru-melaar bij Woudenberg. Willem Rutten van Lokhorst heeft een enorm groot nageslacht en de meeste mensen in de Gelderse Vallei en het Kromme Rijngebied met de familie-naam Lokhorst stammen van hem af. Op de Noord-Veluwe en in de Betuwe wonen ook (Van) Lokhorsten die geen familie zijn. Er is ook een adellijke familie Van Lokhorst ge-weest die omstreeks 1500 in Neerlangbroek woonde, maar daar is de familie van Aartje niet aan verwant.

Lokhorst zelf is een landgoed in Leus-den, vlakbij Amersfoort. Het is heel goed mogelijk dat de familienaam daarmee te ma-ken heeft, maar die koppeling zou dan al lang voor 1500 moeten hebben plaatsgevon-den.

De opa van Aartje koopt de boerderij Klein Schaik in Scherpenzeel, waar zij later is geboren. Dirk Lokhorst, de vader van Aartje, was ook landbouwer op Klein Schaik en een vooraanstaand inwoner van de gemeente Scherpenzeel. Hij is jarenlang raadslid en wethouder geweest en hij heeft ook andere publieke functies gehad. In de Nederlands Hervormde Kerk was hij diaken, ouderling en later kerkvoogd. Alle takken

van het voorgeslacht van Aartje kunnen nog vijf of meer generaties gevolgd worden. Het waren belangrijke boeren in de omgeving van Scherpenzeel, Woudenberg en Lunteren.

Literatuur

A.Ros, *Kleine kerkgeschiedenis van de West-Veluwe*, Houten 1985

A.J. Wichers, *De oude plattelandsbeschaving*, Wageningen 1965

Genealogie van het geslacht Brom

door Ans Brom

Recent heb ik een uitgebreide genealogie voltooid van het geslacht Brom, getiteld: Brom, oorsprong Woudenberg - Ruim vier eeuwen Brom: Genealogie en wetenswaardigheden. Het boek is uitgegeven in eigen beheer (2022, hardcover, 466 pagina's, 20 cm x 30 cm, prijs € 59 - excl. verzendkosten).

De eerste generaties Brom woonden in het gebied van de Utrechtse Heuvelrug en de Gelderse Vallei. De Brommen waaierden later verder over Nederland uit en een tak vestigde zich halverwege de negentiende eeuw in Pella, USA (Brom-Zwierking). Het boek beschrijft ruim 920 afstammelingen.

Bekende telgen uit dit geslacht zijn onder andere de edelsmeden Brom (1958-1962 te Utrecht) – met ook Neerlandicus Prof. Gerard Brom en historicus Gisbert Brom – en de dichter Eduard Brom (van allen woonden de directe voorouders in Amersfoort),

en de Brommen die vier generaties lang stalhouders waren in Utrecht. Maar de verhalen van veel Brommen in dit boek zijn de moeite waard. Dagloners, wevers, tabakkers, bakkers, grutters, artsen, commiezen, assuradeurs en tabakshandelaren passerden de revue.

Stam je af van Brom-van der Sluis, Brom-Baljet, Brom-van Lieshout, Ehrmann-Brom, van Heesik-Brom, Brom-Kok, Brom-Hoelen, Brom-de Waijer, Brom-Konig, Kamp-Brom, Overwijn-Brom, Brom-Scholten, Brom-Wagenaar, Brom-Nijland, Brom-Pape, Brom-Klip, Brom-Sieverts, Brom-van Laarhoven, Brom-vanden Berg, Brom-de Charro, Brom-Hermans, Brom-Schmitz, Brom-Hamer, Brom-Gresnigt, Brom-Sinnige of Brom-Neelissen dan staan je voorvaders en hun verhalen in dit boek. Heb je belangstelling voor het boek, mail ansbrom01@gmail.com.

Cursus genealogie

door Willem van Maren

Bij voldoende belangstelling begint op 10 februari 2023 in Veenendaal weer een cursus Stamboomonderzoek. De cursus bestaat uit drie lessen en een bezoek aan het gemeentearchief. Voor verdere bijzonderheden en aanmelding zie: [cursus.bibliotheekveenendaal.nl/cultuur-geschiedenis/stamboomonderzoek-waar-kom-jij-vandaan](https://cultuur-geschiedenis/stamboomonderzoek-waar-kom-jij-vandaan).

Inhoudsopgave

Van de redactie	1
Colofon	1
Lezingen & Activiteiten	2
Wie schrijft die blijft: over het schrijven van een familiegeschiedenis	5
Verwantschap, wat houdt dat in en hoe gaan we ermee om?	7
Verslag van de afdelingsledenvergadering afdeling Amersfoort e.o. op 14 november 2022	8
Tienminutenpraatjes	9
Feestelijke bijeenkomst NGV afdeling Amersfoort e.o.	10
Genealogische bijzonderheid? Samenvatting tienminutenpraatje	12
Tijnsboeken: samenvatting tienminutenpraatje	12
Vader Piepenbroek was geen kleermaker	13
Aartje Lokhorst en een kerkscheuring in Barneveld	17
Genealogie van het geslacht Brom	20
Cursus genealogie	20

